

Nr 99.

Av herr Carlsson i Stockholm, om ersättning åt vissa personer för skada till följd av olycksfall, som förorsakats av krigsförhållandena under 1914—1918 års världskrig.

Enligt kungl. förordningen angående ersättning av statsmedel för skada till följd av olycksfall, som förorsakats av krigsförhållandena under 1914—1919 års världskrig utgår ersättning till den skadade och, i händelse olycksfallet medfört döden, till den skadades efterlevande. Sälunda utgår jämlikt 2 § 2 mom. b) livränta till den avlidnes minderåriga barn, vare sig det fötts inom eller utom äktenskapet, eller adoptivbarn, som adopterats före olycksfallet. I samma mom. punkt c) stadgas vidare, att livränta jämväl tillkommer den avlidnes fader eller moder, adoptivfader eller adoptivmoder eller, om båda föräldrarna leva, båda gemensamt, därest de för sitt uppehälle varit av den avlidnes arbete beroende och annan till livränta berättigad ej finnes.

Uteslutna från rätt till ersättning (livränta) äro däremot styvföräldrar och styvbarn samt fosterföräldrar och fosterbarn, för så vitt adoption ej ägt rum i enlighet med föreskrifterna i lagen om adoption den 14 juni 1917.

I överensstämmelse härmed har riksförsäkringsanstalten, som i första hand har att pröva ärenden enligt förordningen, avslagit framställningar om ersättning till styv- eller fosterföräldrar och styvbarn i nedan angivna sex fall:

I) Sökande: Änkan Anna Matilda Andersson, född den 1 juli 1866, nr 6, Morgongåva. Hennes styvson Erik Vilhelm Andersson, född den 27 augusti 1897, omkom vid barkskeppet »Nordens» förolyckande i oktober 1917.

I kommerskollegii redogörelse för svenska handelsflottans krigsförluster åren 1914—1920 anföres om »Nordens» förolyckande bland annat följande:

Barkskeppet »Norden» (hemort Bergkvara), försvunnet med man och allt, antagligen torpederat. »Norden» avseglade den 18 oktober 1917 från Hull med last av koks, destinerad till Köpenhamn. Rörande orsaken till olyckan är intet bekant; något skäl för antagande, att det gått under på grund av bristande sjövärdighet förefinnes dock icke. Omkomna 12 män.

Enligt till riksförsäkringsanstalten lämnade uppgifter har styvmodern, änka sedan 1906, erhållit bidrag av den omkomne. Hon åtnjuter för närvarande fattigunderstöd av Vittinge samhälle.

II) Sökande: Änkan Kristina Maria Nilsson, född den 28 november 1848, Skepparegatan 12, Karlskrona. Hennes fosterson Vilhelm Nilsson, född den 18 januari 1895, omkom vid ångaren »Hannas» torpedering den 13 mars 1915.

I förutnämnda redogörelse anföres bland annat:

Bihang till riksdagens protokoll 1925. 4 saml. 23 häft. (Nr 99—103.)

Ångaren »Hanna» (hemort Hälsingborg), minsprängd eller torpederad. Den 12 mars 1915 avgick »Hanna» från Tyne med last av stenkol, destinerad till Las Palmas. »Hanna» ledsagades av svenska ångaren »August Leffler». Kl. 12,50 på natten, när fartygen befunno sig i närheten av Flamborough Head, skakades »Hanna» helt plötsligt av en våldsamt explosion i förskeppet och sjönk kort därefter. Huruvida katastrofen förorsakats av mina eller torped, torde vara svårt att avgöra. Vid överräknandet av det räddade manskapet saknades sex man av frivakten, vilka vid olyckstillfället lågo och sovo i babords skans. De torde omedelbart hava dödats vid explosionen.

Den omkomne Vilhelm Nilsson var eldare å fartyget. Enligt uppgift i ansökan om ersättning har hans fostermoder varit huvudsakligen beroende av hans arbete för sitt uppehälle.

III) Sökande: Änkan Anna Kristina Johansson, N. Torget 508, Oskarshamn. Fostersonen, eldaren Josef Johansson, född den 10 januari 1897, omkom vid ångaren »Motala Ströms» förolyckande i november 1918.

Följande uppgifter lämnas i kommerskollegii redogörelse:

Ångaren »Motala Ström» (hemort Norrköping), försvunnen med man och allt, antagligen minsprängd. Den 26 oktober 1918 avgick »Motala Ström» i fullt sjövärdigt skick från Göteborg med last av styckegods, destinerad till Rouen. Fartyget anslöt sig i Bergen till en konvoj, som emellertid ute på Nordsjön, öster om Shetlandsöarna, råkade i oordning och skingrades på grund av häftig storm. Detta skedde den 3 november. Sedan dess har intet avhörts av »Motala Ström». Fartyget torde sannolikt hava råkadt in i det engelska minfältet ost om Shetlandsöarna och blivit minsprängt. Omkomna 16 män, 2 kvinnor.

Den omkomne Josef Johansson hade enligt uppgift såsom fosterson från barndomen uppfostrats av Anna Kristina Johansson och hade under senare år varit hennes försörjare.

IV) Sökande: Emma Gustava Nilsson, Skolgatan 6, Halmstad, född den 11 mars 1850. Hennes fosterson, matrosen Karl Fingal Salomonsson, född den 4 maj 1893, omkom vid fartyget »Antelopes» undergång i november 1916.

Av kommerskollegii redogörelse inhämtas:

Barkskeppet »Antelope», försvunnet med man och allt. »Antelope» (hemort Uddevalla) avseglade den 16 november 1916 från West Hartlepool med last av kol till Uddevalla. Fartyget var vid avgången väl bemannat och i sjövärdigt skick men försvann under resan med man och allt. Omkomna 10 män.

Den omkomne Salomonsson hade vid 4 års ålder upptagits som fosterson av Emma Gustava Nilsson, och hade enligt uppgift den snart 75-åriga fostermodern varit av den avlidnes arbete huvudsakligen beroende.

V) Sökande: Vilhelm Johansson, Hedene, Högsäter, i egenskap av förmyndare för minderårige Erik Olof Valter Eliasson, född den 22 september

1914. Ansökan avser ersättning åt den senare, på grund därav att hans styvfader Axel Teodor Eliasson, född den 28 mars 1889, omkommit vid briggen »Emils» förolyckande år 1917.

Kommerskollegii redogörelse lämnar om »Emils» förolyckande bland annat följande uppgifter:

Briggen »Emil» (hemort Uddevalla), försvunnen med man och allt. »Emil» avseglade den 6 november 1917 från West Hartlepool med last av kol, bestämd för Uddevalla. Fartyget, som vid avgången från England var behörigen bemannat och lastat samt i sjövärdigt skick, försvann under resan med man och allt. Orsaken härtill har icke med säkerhet kunnat utrönas, men det är antagligt, att »Emil» råkat segla på en mina och sprängts i luften. Omkomna 8 män.

Den omkomnes änka Olga Maria Wilhelmsdotter är numera bosatt i Norra Amerika, men gossen Erik Olof Valter vistas hos sin morfader och förmyndare, vilken på grund av detta sitt målsmanskap gjort anspråk på ersättning.

VI) Sökande: Änkan Beda R. W. Hallgren, Ulfsborg, Ulvsunda. Hon var styvmoder till sjömannen Einar Gereon Hallgren, född den 27 december 1893, som omkom vid barkskeppet »Dagmars» förolyckande 1915.

Ur kommerskollegii redogörelse anföres:

»Dagmar» (hemort Göteborg) avseglade den 5 november 1915 från Glasgow i barlast med Göteborg som destinationsort. Därefter har fartyget icke vidare avhört. Antingen har »Dagmar» under färden norr om Skottland förolyckats i de hårda stormar, som i mitten av november rasade i norra Atlanten, eller ock har hon på Nordsjön gått under genom minsprängning. Fartyget var synnerligen gott och sjövärdigt och befann sig vid resans anträdande i fullgod kondition. Omkomna 24 män.

I sökandens framställning om ersättning uppgives, att änkan Hallgren varit för sitt uppehälle huvudsakligen beroende av den avlidne styvsonens arbete.

Det torde väl knappast kunna förnekas, att samma realskäl för rätt till ersättning, som föranlett medgivandet om ersättning enligt 1923 års förordning åt adoptivföräldrar och adoptivbarn, föreligga i de ovan anförda fallen. Lagen om adoption är jämförelsevis ny och torde ännu icke till sin innebörd vara känd av det stora flertalet. Särskilt torde detta gälla landsbygden samt bland arbetarbefolkningen och i övrigt de mindre bemedlade. I fosterföräldrarnas ögon intager emellertid i allmänhet fosterbarnet samma ställning som det egna barnet. De sörja för fosterbarnets utbildning och utrustning, offra sina små tillgångar för att bereda dess framkomst här i livet men hava icke klart för sig, att de kunde på ett mera betryggande sätt tillgodose dess intresse och eventuellt sitt eget, om de följt föreskrifterna i adoptionslagen. Det synes därför hårt och obilligt, att en underlåtenhet härutinnan, i regel beroende på bristande kännedom om lagens bestämmelser,

skulle försätta dem eller barnen i en sämre ställning, än om formerna blivit iakttagna. Jämväl är härvid att märka, att lagen om adoption tillkom först 1917 och trädde i kraft 1918. — Vad som här yttrats om fosterföräldrar och fosterbarn äger naturligen även tillämpning å styvföräldrar och styvbarn.

Önskligt vore, om genom riksdagens välvilliga medverkan ersättning kunde beredas i de anförda fallen, oaktat förordningens bestämmelser om adoption icke uppfyllas, men naturligen allenast därest efter prövning i vanlig ordning övriga förutsättningar för rätt till ersättning föreligga.

Det må erinras därom, att 1924 års riksdag medgivit rätt till ersättning i likartat fall, såsom framgår av riksdagens skrivelse nr 66.

På grund av vad sålunda anförts tillåter jag mig hemställa,

att riksdagen måtte medgiva, att änkan Anna Matilda Andersson såsom styvmoder till avlidne Erik Vilhelm Andersson, änkan Kristina Maria Nilsson såsom fostermoder till avlidne Vilhelm Nilsson, änkan Anna Kristina Johansson såsom fostermoder till avlidne Josef Johansson, Emma Gustava Nilsson såsom fostermoder till avlidne Karl Fingal Salomonsson, minderårige Erik Olof Valter Eliasson såsom styvbarn till avlidne Axel Teodor Eliasson samt änkan Beda R. W. Hallgren såsom styvmoder till avlidne Einar Gereon Hallgren må tillerkännas den ersättning, vartill de jämlikt bestämmelserna i förordningen den 1 juni 1923 angående ersättning av statsmedel för skada till följd av olycksfall, som förorsakats av krigsförhållandena under 1914—1919 års världskrig, skulle varit berättigade, därest adoption i förhållande till de avlidne ägt rum.

Stockholm den 21 jan. 1925.

Olof Carlsson